

Kommunal- og moderniseringsdepartementet
Postboks 8112 Dep
0032 Oslo

FORENKLING AV UTMARKSFORVALTNINGEN

Naturvernforbundet i Vest-Agder protesterer mot at forvaltningen av nasjonale verdier i utmarka delegeres til kommunalt nivå i større grad enn i dag. Kommunenes roller, oppgaver og kompetanse samsvarer ikke med behovet for en langsiktig ivaretagelse av sårbare naturverdier av regional, nasjonal og internasjonal verdi. Manglende avstand mellom tiltakshaver og beslutningstakere og utilstrekkelig naturfaglig kompetanse gjør at kommunene ikke er det rette nivået for forvaltning av slike verdier. Særlig manglende distanse bidrar ofte til at utbyggingsinteresser går foran bevaring av viktige naturverdier. Forvaltning på et overordnet nivå, mulighetene for innsigelse fra statlige instanser og retten til å påklage kommunale vedtak oppover i systemet, er grunnmuren i en langsiktig bevaring av naturen.

Å overføre til kommunene myndighet over utmarksressurser av regional, nasjonal eller internasjonal verdi, vil være å sette naturvernarbeidet i Norge 40 år tilbake.

Naturen har nasjonal verdi som angår alle innbyggerne i landet, og må derfor forvaltes på et overordnet nivå, for at kvaliteten sikres for kommende generasjoner. Vår oppfatning blir understreket i Grunnlovens § 112: *Enhver har rett til et miljø som sikrer helsen, og til en natur der produksjonsevne og mangfold bevares. Naturens ressurser skal disponeres ut fra en langsiktig og allsidig betraktning som ivaretar denne rett også for etterlekten.* Denne bestemmelsen er ikke avgrenset til innbyggerne i den enkelte kommune, men gjelder oss alle.

Kommunene og kommunestyrenes interesser i arealforvaltningen dreier seg i all hovedsak om vekst og utvikling i kommunen. Naturen i seg selv kan ha egenverdi så lenge det ikke foreligger utbyggingsinteresser. Vekst og utvikling overstyrer i de aller fleste tilfellene naturverdier. En nasjonal, overordnet forvaltning er en forutsetning for en langsiktig bevaring av verdifull natur.

Naturvernforbundet i Vest-Agder beklager at høringen er dårlig annonsert. Saken er kompleks og kan medføre store endringer av utmarksforvaltning i Norge. Vi beklager derfor også kort høringsfrist. Utredningen har skjedd i hurtigtogsfart, av et meget smalt sammensatt fagutvalget og med et styrende mandat. Det virker som om oppdraget har vært å legitimere en rask og dramatisk endring av gjeldende forvaltning.

Utredningen gir ikke svar på hvorfor mange av utmarksoppgavene i dag er sentralisert/ikke delegert til kommunene, og fordelene en slik sentralisering har for ivaretagelse av nasjonale målsettinger.

Det fremgår ikke tydelig av utredningen hvilke oppgaver som fortsatt bør beholdes på nasjonalt nivå. *Nærhet* mellom kommunen og tiltakshavere, og kommunenes prioritering av vekst og utvikling, vil medføre større press på sårbar natur ved overføring til lokal forvaltning av utmark. Vi anser det som svært sannsynlig at politisk og økonomisk korrupsjon kan øke i omfang, ved en forvaltningsendring. Dette spørsmålet er av så stor prinsipiell betydning at det bør underkastes en egen utredning.

Hovedinnvendinger til forslagene i rapporten:

- Utmarka er primært natur, og det overordnende forvaltningsansvaret må ligge i ett departement; Klima- og miljødepartementet som bør ha styringen med all norsk natur, naturressurser og miljøforvaltning. Konsentrasjon av alle slike spørsmål i ett departement, og en helhetlig politikk som omfatter alle trusler mot, og utfordringer for menneskets miljø og naturgrunnlaget, er en forutsetning for en bærekraftig utvikling.
- Forslagene tar større hensyn til effektivitet, kommunalt selvstyre og medvirkning enn til å ivareta formålene/de nasjonale målene i de lovene som styrer forvalteransvaret for norsk natur. Nasjonale lover er vedtatt for å ivareta nasjonale verdier og alle innbyggernes rettigheter. En maktoverføring fra statlig nivå til lokalmiljøet utgjør en udemokratisk innsnevring av allmennhetens interesser og medvirkning i utmarkssaker.
- Ivaretagelse av nasjonale interesser forutsetter enten statlig forvaltning, eller en vid adgang til innsigelse fra statlige myndigheter, og adgang for ulike parter til å klage vedtak inn for statlige organer.
- Kommunene er, med svært få unntak, for små til å ha nødvendig kompetanse, kapasitet og distanse i forvaltningen til å ivareta de nasjonale interessene for utmarka.
- Gjennom en overføring av myndighet fra staten til kommunene, samtidig med at Fylkesmannens innsigelsesmulighet ved brudd på nasjonale bestemmelser vingeklippes, vil naturvernet i Norge bli satt 40 år tilbake i tid.
- Det er ingen logisk sammenheng mellom forvaltning av nasjonale interesser og *best mulig samsvar mellom naturressursen og administrasjonens geografiske område*, snarere tvert imot: Lokal forvaltning vil i mange tilfeller bety at det blir *bukkene som passer havresekkene*.
- Dispensasjonsmyndighet for reglene i verneområder må fortsatt være et ansvar for Fylkesmannen. Verneverdiene og formålet med vernet må gå foran lokale utnyttingsinteresser.

Naturvernforbundet i Vest-Agder krever at kunnskapsgrunnlaget om verdier i utmark høynes vesentlig gjennom disse tiltaken:

- Det må gjennomføres en landsomfattende registrering av
  - Biologiske verdier etter opplegget for naturtyper (fagbiologisk registrering)
  - Kulturminner i utmarka
  - Nasjonalt verdifulle kulturlandskap
  - Nasjonalt viktige friluftsområder

Slike registreringer er en forutsetning for ivaretagelse av verdiene, uavhengig av forvaltningsnivå.

- Forvaltning av verneområder og nasjonalt og regionalt viktige naturtyper, kulturminner, kulturlandskap og friluftsområder må alltid ha en forankring i sentrale myndigheter med adgang til å overprøve vedtak i kommunene gjennom innsigelser eller ved behandling av klager fra parter med rettslig klageadgang.
- Alle kommuner skal utarbeide samlede planer om hvilke deler av utmarka i kommunen som *ikke* skal omfattes av utbygging og næringsvirksomhet. Disse vurderingene skal baseres på registrerte verdier og sikring av sammenhengende store naturområder (økosystem) der naturen skal ha prioritet foran utnyttelsesinteresser.
- Staten må bidra til at kompetanse om natur og kulturminner /- landskap bygges opp i kommunene.

Postboks 718
4606 Kristiansand

01.03.2015 Peder Johan Pedersen og Arvid Andersen, leder og nestleder

